

OXFORDBEVEGELSEN

I NORGE

Av pastor ARNE FJELLBU, Trondheim

OXFORDBEVEGELSEN kommer vestenfra. Det er derfor i orden at bevegelsen kommer til Norge før den for alvor setter sin fot i Sverige. Men slår ikke alle julemerker feil, vil også Sverige få oppleve den merkeligste kristelige vekkelsesbevegelse i vårt slektledd.

Jeg går ut fra at forhåndsstemningen i Sverige nærmest kan uttrykkes slik: Det går ikke med oxfordbevegelsen hos oss. Den passer ikke for det svenske folk. Vi forstår at den ligger bra til rette for Amerika og England. Vi kan også begripe at den kunde slå an i Danmark. Merkeligere er det med Norge. Men i Sverige vil den iallfall ikke få nevneverdig fremgang.

Jeg vil ikke forsøke å spille profet. Bedre betingelser har jeg for å fortelle om bevegelsens historie i Norge. En slik metode er jo også i overensstemmelse med den bevegelse jeg skal skrive om. Istedenfor å argumentere forteller som bekjent de nye oxfordkristne om sig selv og om hvad de selv har mottatt gjennom »oxford».

Det er nu snart 2 år siden oxfordbevegelsen for alvor kom til Norge. Litterært kjente en del til den på forhånd. Nogen få hadde også deltatt i de såkalte »Housepartys» i England. Enkelte grupper hadde forsøkt sig på egen hånd. Våre aviser hadde nok også fortalt et og annet merkelig fra utlandet. Men som bekjent leser jo de fleste av oss bare det i aviserne som interesserer oss. Selv det mest avislesende publikum kan leve uten særlig kjenskap til at det er noget som heter religion og kristelig arbeide overhode.

For de fleste kom derfor det internasjonale teams besök helt overraskende. Det kom som et uveir, som et skred. Og skredet rev med sig.

Det nye var ikke at det blev en veldig tilslutning til deres möter. Det hender stadig, når en eller annen stor vekkelsesforkynner

kommer til oss fra fremmed land. Men det nye var at det var helt nye folk som blev revet med. Det var »forhenværende hedninger» som fikk »moderne hedninger» i tale.

Personlig har jeg aldri likt dette uttrykk »hedninger». Som folkekirkemann har jeg alltid yndet å hevde at vi ikke har hedninger i vårt land. Jeg mener også å ha rett i dette. Men sandheten var iallfall at disse nye forkynnere fikk fatt i religiöst indifferente mennesker. Folk som aldri før hadde satt sine ben på et religiöst møte og kun nödtvungent hadde deltatt i kirkens gudstjenester stillet sig i kø for å få plass på de overfylte oxfordmöter.

Så gikk det løs. Det ene møte avløste det annet. Særlig ord gikk det om de »Housepartys» som blev holdt på de mest mondene hoteller, på höifjellshoteller o. l. I dagevis var man sammen. Folk kom dit som skeptikere, ladet med kritikk som de ventet skulde bli yterligere skjerpet. Før de reiste derfra hadde de selv avlagt vidnesbyrd om at de hadde gitt sitt liv til Gud.

Aldri har religiöse möter vært gjenstand for slik opmerksomhet fra pressens side. Her var det godt avisstoff. Og gjennom avisene ryktedes det over det hele land at nu var snart den ene og snart den annen landskjente man og kvinne blitt omvendt. Med et slag blev kristendommen aktuell i landet.

Vi kan ikke si, at det hele bare blev et blaff. Bevegelsen har i disse to år bredt sig til det hele land. Posten har idag bragt mig melding om to »housepartys» i denne måned, ett syd for Oslo og ett i det höie nord, nordenfor Tromsö. Og selvom vi kanskje kan si, at den endnu i det vesentlige er en by-bevegelse, så har dog fra gammel tid byene vært åndelige centra. Ut over bygdene når derfra også virkningene, særlig kanskje i de mere tettbyggede strök i det Østenfjeldske Norge. Hvis det fortsetter slik, kan vi kanskje snart tale om en landsvekkelse.

Leserne vil nu sikkert spørre: Men hvordan kunde dette bli mulig? Det er da ikke noget særlig nytt og epokegjørende ved det disse folk har å sie. De fleste vil kanskje også mene at de vidnesbyrd, de har lest om, nærmest virker naive og lite overbevisende. En og annen som har vært innom et oxfordmöte vil muligens felde en endnu strengere dom. Det var således en almindelig mening efter det første møte oxfordgruppen holdt i Kjöbenhavn at det var et dårlig möte. Og dog blev det innledningen til en vekkelse i Danmark som tilsyne latende har grepet endnu videre enn vekkelsen i

Norge. Hvordan kan det skje så merkelige ting ved så lite merkelige mennesker?

Det religiøse svar er selvfølgelig meget enkelt. Men det virker vel lite overbevisende på utenforstående. For oss som ser det hele fra religionens side blir forklaringen: en tidens fylde, hvor Gud griper inn.

Men vi kan også forsøke på å nerme oss spørsmålet rasjonelt.

Vi som lenge har hatt med det religiøse liv å gjøre, hadde allerede tidligere merket et sterkere religiøst behov. Det merkedes på et lidt kraftigere sig mot kirkens gudstjenester. Det var kanskje endnu mere betegnende at det gikk an blandt dannede mennesker å tale om religiøse spørsmål uten at det blev en pinlig taushet. Vi var allerede opmerkssomme på denne vending og forklarte den med det faktum at det var blitt så vanskelig å være menneske. Mere dypttenkende mennesker følte den nød som består i å mangle et samlende livssyn.

Samtidig som behovet var øket, kjente vi vår egen uformuenhet i retning av å kunne hjelpe. Vi merket hvor lite heroisk og dragende vår kristendom var. Særlig var det vanskelig å få ungdommen i tale. Den blev ikke grepet av den kristendomsskikkelse vi hadde å vise dem. Derfor fikk alle radikale, politiske og sosiale forkynnere ungdommen bedre i tale. De grep dem med en ganske annen makt.

Så kom oxfordbevegelsen. Den kjente ikke til vår kirkelige forsiktighet. Den kom som en veldig offensivbevegelse. Den hadde en tro på sin misjon som vi eldre kristne hadde tilbøilighet til å smile ad som naiv. Den satte inn med et budskap om at kristendommen var den sterkeste revolusjonære makt i verden og at enhver kristen skulde være revolusjonær. Vår tids mennesker fikk høre om et kristenliv som de trodde nærmest var ferdig med urkristendommen. Med en forbløffende ærlighet la man sitt liv åpent. Dette egget folk, både til motsigelse og til efterfølgelse. Kristendommen, som de fleste hadde skjöv et lettvent tilside som noget for kvinner og barn, blev til en påtrængende makt. Hvor folk møttes blev det ikke talt om annet. Enig eller uenig, en ny ånd var det dog som kalte på mennesker.

Men oxfordbevegelsen skulde også på andre måter overrumple. Det er således ikke tvil om at den nye form for hele dette kristelige arbeide virket sterkt på mange, iallfall i begynnelsen.

Den nye form var nødvendig. Angrepene på religion er hos de

fleste mere angrep på religionens representanter og på religionens former enn på religionen selv. Her kom der en kristelig bevegelse med nye forkynnere og med nye former, som man aldri før hadde sett maken til. Det blev holdt møter, ikke i kirker og bedehus, men i de mest verdslige hoteller. Når man var forberedt på å synge salmer og på å anlegge en høitidelig mine medens det blev holdt lange bønner, blev man overrasket av en yngling som med henderne i lommen fortalte en god historie. Skulde man spise, var det ikke kaffe og hveteboller i et menighetshus. Istedet blev man invitert til en splendid lunsj på et førsteklasses hotell. Man blev overrasket av mannlige og kvinnelige aktivister i smoking og elegante toaletter. Man hørte ingen av de vanlige religiöse ord og vendinger som disse avkristnede mennesker ikke forbandt noget med. Det blev ikke talt om de kristne dogmer, som de fleste anså for gammel overtro. Forkynnelsen var bare vidnesbyrd, uhyre enkle vidnesbyrd om små og store synder, høist populære og velkjente synder som var blitt overvunnet.

Jeg tror, at vi preste har lett for å undervurdere betydningen av dette. Vi har med våre velutstuderte prekener ofte glemt at det de fleste strir med er høist enkle problemer. Deltagelse i et oxfordmöte kan iallfall lære oss dette.

Det viste sig også at under disse vidnesbyrd kjente folk sig hjemme, ofte sørgelig hjemme. De følte sig rammet i samvittigheten.

Dertil kom at disse nye forkynnere ikke holdt sig på prekestolen, som lett skaper avstand. Selve de offentlige vidnesbyrd var bare en presentasjon. Etterpå kom det viktigste, hvor den enkelte blev holdt fast i en samtale ved en åpen peis, i en sofekrok.

Disse samtaler på tomanns-hånd virket også overraskende. De hadde ikke karakter av belæring eller formaning. De blev ført, ut fra den helt riktige förutsetning at fortrolighet skaper fortrolighet. Det er denne fortrolige samtale som i det nye sprog kalles »sharing» eller deling.

Også her viste de sig som gode psykologer. De begynte nemlig med å fortelle om sine egne vanskeligheter, sine egne feil. De fremstillet sig ikke som syndefrie kristne, men de møttes med andre syndere på felles plan. Under den samtale, som således helt naturlig utviklet sig, fulgte de et bestemt mål. De var flinke til å finde frem til den enkeltes vanskeligheter. De begynte ikke i det metafysiske, de innlot sig ikke på de intellektuelle problemer.

Kanskje regnet de gjennomgående for lite med disse vanskeligheter. Istedet kom de alltid tilbake til det moralske, til de enkleste livsspørsmål ut fra de fire kjente absolutter. Eller de stillet menn i ansvarsfulle stillinger overfor den sosiale nød for å vekke den enkeltes sosiale samvittighet. Og med en forunderlig utrettelig nidkjerhet holdt de sine utvalgte fast, stillet dem overfor et personlig ansvar, og ikke ga de sig för lösningen var fundet ved at man »gav sitt liv til Gud».

Denne höist ufullstendige skildring av oxfordbevegelsens arbeidsmetoder passer best på den første tid i Norge. Det overraskende nye går jo snart over. Man venner sig til alt. Det er lett-vint også å reagere mot disse nye religiöse former. Mange finder usympatiske foreteelser som lett kan brukes til angrep på bevegelsen, og til selvforsvar. Det blev jo også klart at ved alt dette nye mentes den gamle lekse om omvendelse og tro.

Det sensasjonelle er derfor i ferd med å bli borte. Og godt er det. Men samtidig går bevegelsen stadig fremover. Den har ikke mistet sitt alvor og pågangsmot, selv om den begynner mere og mere å bli akklimatisert, å bli rotfestet i norsk jord.

Oxfordbevegelsen i Norge har ikke bare hatt betydning ved å vinne nye mennesker. Kanskje endnu mere har den betydd som en fornyelse av kirken selv. Den har virket på prester, forkyn-nelse og sjelesorg, og den har skapt en ny åndelig situasjon innenfor den norske kirke.

Det skal regnes til bevegelsens fortjeneste at det første team som kom til Norge straks søkte å komme i kontakt med prestene. Så mangen en religiös bevegelse har vundet fremgang ved å stille sig i opposisjon til kirker og prester. Derved er også så meget kristelig liv gått tapt for kirken. Oxfordbevegelsen gikk den mot-satte vei. Den anså landets prester som strategiske punkter av stor betydning.

Denne interesse for å vinne prestene blev ikke forbundet med nogen tilbøilighet til å slå av på kravene. Det er kanskje ingen som er blitt behandlet med skarpere lut enn oss prester. Disse nye vekkelsesfolk hadde nemlig ingen respekt for oss fordi vi var prester. De spurte ikke efter våre meriter, men bare efter om vi var »changed». De forutsatte slett ikke at vi allerede var det. Og de spurte også om hvor mange vi hadde »changed».

Det var lett nok å føle indre oprør overfor denne konfrontering med oss selv og vår manglende effektivitet. Og mange reagerte også kraftig. Med en viss rett kunde vi også gjøre det. Således er jo spørsmålet om hvor mange vi hadde »changed» temmelig lett å avvise fra kristelig standpunkt.

Men resultatet av denne hårdhente og delvis disputable behandling var allikevel godt. Den gav oss norske prester uro i blodet. Vi måtte se oss selv under dette synspunkt om vi med alt vårt arbeide og all vår strid var effektive arbeidere i Guds rike. Og hver den som gikk igjennem dette ydmygelsens nåleöie, fikk derved umistelige værdier.

Det er mange av landets prester som er gått aktivt inn for oxfordbevegelsen. Men dens betydning kan ikke begrenses til dette. Den har övet innflytelse langt videre. Det er neppe nogen prest i landet som ikke har mottatt sterke impulser. Det merkes ikke minst på forkynnelsen. Den har fått et mere personlig preg. Den har fått mere av vidnesbyrdets karakter. Avstanden mellom prekestolen og menigheten er blitt mindre.

Jeg nevnte at oxfordbevegelsen har skapt en ny åndelig situasjon innenfor den norske kirke. Og det er godt. Kirkelivet i Norge holdt på å stivne i partivesen. Og partivesen betød partistrid. Enhver som har det minste kontakt med norske kirkeforhold vil vite at vi i ca. 30 år har levet i en kirkestrid, som vel var begynt å bli lidt mindre tilspisset, men som endnu satte höie gjerder mellom kristne mennesker.

Denne nye vekkelsesbevegelse, som kom til landet, var, eller iallfall lot til å være uvitende om våre interne kirkelige forhold. Den tok derfor ingen taktiske hensyn. Den gikk ikke omkring og mante til fordragelighet eller samarbeide. Den mötte bare alle som syndere, uansett hvilken kirkelig leir eller hvilket parti de tilhørte. Og den tilsiktet bare ett innenfor alle partier, at kristne mennesker skulde omvende sig. Resultatet blev da også at denne nye vekkelsesbevegelse grep folk innenfor alle kirkelige leire. Her ligger også grunden til at det hittil ikke har lykkedes noget kristelig parti å ta bestemt avstand fra bevegelsen. Det har vært gjort forsök på dette, men det har været umulig å få istand nogen samlet optreden. Når det så ut til å lykkes, kom det fra ledende krefter innenfor partiet vidnesbyrd om den velsignelse oxfordbevegelsen hadde bragt dem. Vi har således i Norge fått en vekkelsesbevegelse på tvers av alle kirkelige og teologiske partilinjer. Bare

dette er jo tilstrekkelig til å vise dens betydning for den norske kirke.

Men det er endnu et moment som bør nevnes selv i en slik kortfattet fremstilling:

Det er et historisk faktum att den norske omvendelseskristendom har hatt liten kontakt med det almindelige kulturliv. Den mest levende fromhet har vært sterkt pietistisk i sitt syn på kulturens goder. Med oxfordbevegelsen er det kommet et nytt inslag i norsk kristendom.

Disse nye kristne er også i høyeste grad omvendelseskristne. De bærer omvendelseskristendomens kjennemerker. Ingen taler med større ensidighet om »før og nu». Man må ikke la sig forvirre av at de mellom dette »før og nu» innfører oxfordbevegelsen. De sier gjerne: »Før de møtte» og »nu», efter at de hadde møtt »oxford». Dermed mener de faktisk kristendommen eller Kristus, akkurat som andre omvendelseskristne. De utdyper også i likhet med disse sterkt kløften mellom »før og nu».

Men på et område er de anderledes. Kulturfiendtlige eller kulturlikegyldige er de ikke. Tvertimot. Og de er ikke pietister i sitt syn på de såkalte »middelting», som alltid har spillet en for stor rolle i populære moraldiskusjoner. Og det bør også nevnes at de nærer en nesten for stor frykt for det tradisjonelle religiøse sprogbruk.

Alt dette er selvfølgelig vanskelig å döie for mange av de gamle vekkelseskristne. Men så lenge de nye beholder dette sterke preg av omvendelseskristendom, får de også lov til å bære kristennavnet og de blir iallfall endnu til en viss grad anerkjent som kristne.

Hvad dette betyr for norsk kristenliv kan vanskelig vurderes höit nok.

Det er selvsagt at oxfordbevegelsen innebærer mange farer. Ja, jeg vil si det så sterkt at den alltid beveger sig i faresonen, at den balanserer på randen av farer. Deri skiller den sig ikke fra enhver annen levende bevegelse. Det er bare stillstand som er ufarlig, men stillstand er jo til gjengjeld det samme som död.

Oxfordbevegelsen kan meget lett utvikle sig til sekt. Den har mange betingelser for å bli det. Det er nok å minne om hvor sterkt den er preget av reformert kristendomsskikkelse. Hvis bevegelsen stivner inn i sine metoder, hvis den nöier sig med »oxfordmöter», med subjektive vidnesbyrd, hvis »gruppen» går over til å erstatte

kirken for disse nye kristne, blir resultatet uvegerlig at bevegelsen etter en tid vil finne sin plass blandt de mange andre temmelig inflytelsesløse sekter.

En slik utvikling, som i høi grad er mulig, er imidlertid imot bevegelsens grunnsyn. *Dr. Buchmann* betoner stadig at oxfordbevegelsen trenger kirken like meget som kirken trenger denne nye åndelige impuls. Det viser sig også at overalt hvor kirkens menn inntar en positiv holding til disse folk, böies de lett inn mot de gamle institusjoner og bidrar til å fylle dem med nytt liv. Det er saaledes påtagelig, hvor bevegelsen har slått rot at tilslutningen til gudstjeneste og nadverdbord har öket betydelig.

Det er en misforståelse som lett kan gjöre sig gjeldende overfor oxfordbevegelsen, nemlig at den vil representere en avsluttet kristelig organisasjon. Når folk tror det, må resultatet uundgåelig bli frykt for farerne. Da sluttet det helt riktig at det budskap den har å bringe er altfor ensidig. Det mangler både dybde og innhold. Og man forarges over alltid å höre om de samme ting, om »ledelse», »deling», livsforvandling» osv.

Men ganske anderledes blir det hele, når man bare er klar over at bevegelsen vil være alt annet enn en avsluttet organisasjon. Den har nesten for stor frykt for alt som smaker av å få sitt arbeide inn i organiserte former. Den vil tvertimot være en åndelig livsbevegelse som strömmet inn i folk og kirke. Den vil følge Jesu ord til sine disipler om å være salt og lys. Ikke vil den erstatte det som allerede er, men den vil utfylle, hvad der mangler. Det blir så vår opgave som kommer med kirkens langt rikere og mere nuanserte budskap å tilby hvad de andre i sin ensidige styrke mangler.

Oxfordbevegelsen legger derfor et veldig ansvar på alle oss som tror på kristendommens magt til å redde vår slekt. Lukker vi døren til for den vil vi bidra til å styrte den utenfor den farlige rand den balanserer på. Er vi derimot ydmyge nok til å gå inn under dens dom og ta de nye opgaver op, bidrar vi iallfall vårt til at denne merkelige vekkelsesbevegelse hjelper oss mot vårt felles store mål.